

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Суми, 23 листопада 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

емітентами цінних паперів)» зробіть ринок більш прозорим та інвестиційно привабливим. На фоні негативної тенденції щодо більшості показників, що характеризують стан фінансового ринку Україні суттєво вирізняється показник ліквідності фондового ринку, який у 2016 році продемонстрував суттєве зростання. Водночас це зростання обумовлене в першу чергу емісією облігацій внутрішньої державної позики, здійсненої для докапіталізації державних банків, в тому числі ПАТ КБ «Приватбанк», отже суттєве нарощення ліквідності ринку обумовлене в даному випадку зростанням частки державного боргу.

В цілому підводячи підсумок можна стверджувати, що в Україні відбувається суттєве стискання активів фінансового ринку в усіх його сегментах: банківському, фондовому та в сегменті надання фінансових послуг, в першу чергу в страхуванні, яке після банківського сегменту є найбільшим сегментом, в якому сконцентровані небанківські фінансові установи.

УДК: 658.14/.17+330.14

Школьник Інна Олександрівна,

д. е. н., професор,

Ткаченко Аліна Юріївна,

студентка,

Сумський державний університет, м. Суми

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА»

Капітал – це економічна категорія, яка відома давно, але отримала новий зміст в умовах ринкових відносин. Як головна економічна база створення і розвитку

підприємства, капітал у процесі свого функціонування забезпечує інтереси держави, власників і персоналу.

В теорії економічної науки зазвичай наводиться багато трактовок поняття «капітал підприємства». В досліджуваних роботах, як правило, виділяють функціональні особливості капіталу (капітал як фінансові ресурси), його речовинні ознаки (капітал є основою формування активів підприємства), вплив на формування фінансово-економічних результатів діяльності підприємства (капітал є засобом забезпечення доходу).

Розглянувши трактування капіталу підприємства різними ученими, нами виділені декілька підходів:

1. Капітал характеризує фінансові ресурси підприємства, які забезпечують дохід: І.Т. Балабанов наводить таке визначення поняття: «Капітал підприємства – це частина фінансових ресурсів, випущені в обіг, і доходи, що вони приносять від цього обігу» [2, с.53]; Н.А. Русак і В.А. Русак характеризують капітал наступним чином: «Капітал – це засоби, вкладені в суб'єкт господарювання на початку або впродовж господарської діяльності з метою отримання прибутку (доходу)» [10, с.292]; згідно з В.Г. Білоліпецьким «Капітал підприємства - частина фінансових ресурсів, задіяних підприємством в оборот, і доходи, що вони приносять від цього обороту» [3, с.107]; О.Б.Жихор та І. М. Шматько визначають поняття так: «Капітал підприємства – фінансові ресурси підприємства, авансовані ним на формування активів, необхідних для забезпечення безперервної його діяльності з метою максимізації прибутку» [6, с.167]; А. М. Білоченко наводить наступне визначення поняття: «Капітал підприємства – система економічних відносин з приводу створення, розподілу і використання цінностей, які здатні приносити дохід» [4, с. 94-100].

2. Капітал підприємства є головним виміром його вартості: І.О. Бланк вважає, що «Капітал підприємства – це загальна вартість засобів в грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів, що складають вартість підприємства» [5,с.42].

3. Капітал підприємства є основним фактором виробництва: В.В. Селезньов наводить таке визначення поняття: «Капітал підприємства – це фінансові ресурси, які використовуються на розвиток виробничого процесу (покупка сировини, товарів і інших предметів праці, робочої сили, інших елементів виробництва), що складають капітал в його грошовій формі» [11, с.85].

4. Капітал підприємства є статтею в Балансі підприємства: С.В. Моїсєєв і В.І.Терьохін трактують капітал підприємства як «фінансові кошти підприємства, відображені в пасиві його бухгалтерського балансу. При цьому фінансовий капітал поділяється на власний, тобто сформований за рахунок власних джерел фінансових ресурсів, і позичковий, формування якого здійснюється за рахунок позичкових фінансових джерел» [9, с.34].

5. Капітал підприємства як юридична домовленість: згідно з В. Д. Базилевичем [7,с. 27]. та Р.І.Заворотнім [1,с. 348]: «Капітал підприємства - фіктивний капітал, від власників якого залежать підприємства як власники матеріального капіталу (промислового устаткування та інших матеріальних благ)».

6. Капітал є головним джерелом формування добробуту його власників: Л.Г.Ловінська дифініціює поняття так: «Капітал підприємства - благо, використання якого дає можливість збільшити майбутні блага власників» [8, с. 17].

Основним недоліками всіх вище наведених визначень можна зазначити їх неповноту, бо одні автори під капіталом підприємства мають на увазі лише власність, що

знаходиться в його розпорядженні. Інші у визначенні капіталу підприємства надають перевагу лише його можливості приносити прибуток або дохід. Недоліком визначення Н.А. Русак і В.А. Русак є відсутність конкретного визначення складу засобів, що вкладаються в суб'єкт господарювання. В.В. Селезньов визначає капітал тільки в грошовій формі. С.В. Моїсеєв та В.І. Терьохін не відображають пряму руху засобів підприємства, І.О. Бланк не визначає цільового використання засобів.

Проведене дослідження поняття «капітал» дозволяє стверджувати, що капітал – категорія неоднозначна, і аналізувати її виключно з фінансової точки зору та як засобу отримання доходу неприйнятно. Водночас у формулюванні сутності капіталу не можна обійти увагою інституціональні чинники, що визначають цільове призначення та інші умови формування й використання капіталу, що зазначили В. Д. Базилевич та Р. І. Заворотній.

Таким чином, на основі проведеного аналізу, та враховуючи особливості капіталу підприємства, ми пропонуємо таке його визначення: «Капітал підприємства – це всі форми ресурсів, які належать підприємству та задіяні або можуть бути задіяні у господарській діяльності, умови обігу яких перебувають під впливом суспільних інституцій, а обсяги втілені в активах підприємства, та розмір яких є достатніми для забезпечення господарської діяльності суб'єкта господарювання з метою отримання прибутку або максимізації добробуту його власників».

На відміну від інших авторів (І.Т. Балабанова, В.Г. Білоліпецького, О. Б. Жихора та І. М. Шматько та ін.), ми не наголошуємо на обов'язковості умови забезпечення прибутку, адже у світовій практиці є звичайними випадки функціонування бізнесу на межі точки беззбитковості, або навіть збитків.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. Д. Історія економічних учень : підручник : у 2-х ч. / за ред. В. Д. Базилевича. – 2-ге вид., випр. – Київ : Знання, 2005. – Ч. 2. – 567 с.
2. Балабанов І.Т. Фінансовий менеджмент. Як управляти капіталом? / І.Т. Балабанов. – М.: Фінанси і статистика, 1995. — 384 с.
3. Білоліпецький В.Г. Фінанси фірми / В.Г. Білоліпецький. – Спб.: «Пітер», 2002. – 456 с.
4. Білоченко А. М. Фінансовий капітал в Україні: особливості формування та перспективи розвитку /А. М. Білоченко // Фінанси України. – 2008. – №3. – С. 232.
5. Бланк І. А. Управління формуванням капіталу / Бланк І.А.- К.: «Ника-Центр», 2008. –512 с.
6. Жихор О. Б. Теоретичні аспекти щодо визначення сутності поняття «капітал підприємства» /О. Б. Жихор, І. М. Шматько // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць ХІБА УБС НБУ. – 2011. – Вип. 2 (11). – С.287.
7. Заворотній Р. І. Економічний зміст вартості підприємства та її роль у стратегічному управлінні корпоративним розвитком / Р. І. Заворотній // Формування ринкових відносин в Україні : збірник наукових праць. – Київ : КНЕУ. – 2013. – Вип. 7 (146). – С. 138.
8. Ловінська Л. Г. Оцінка в бухгалтерському обліку : [монографія] / Л.Г. Ловінська – К. : КНЕУ, 2006. – 256 с.
9. Моисеева, Н.К. Основы теории и практики функционально-стоимостного анализа [Текст] : учеб. пос. / Н. К. Моисеева, М. Г. Карпунин. — М.: Высш. шк., 2000. — 192 с.
10. Русак Н.А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования: спр. Пособие / Русак Н. А., Русак В. А.– Минск: Вышэйш. шк., 2007. – 309 с.

11. Селезнев В. В. Основы рыночной экономики Украины [Текст] : учеб. пос. /В. В. Селезнев. — 2-е изд., доп. и перераб. — К. : А.С.К., 2002. — 656 с.